

ЛИСТИ МІХАЇЛА БУЛГАКОВА. ЧАСТИНА 2

Міхаїл Булгаков пише цей лист до сестри Наді 1 грудня 1921 року в той час, коли він живе в Москві лише третій місяць. З Кавказу він приїжджає до міста великих можливостей, в якому треба реалізувати свою літературну мрію, але спершу потрібно вирішити прості людські питання: де жити та як заробити на хліб?

«Милая Надя,

Что же ты не пишешь?! Одно время пережил натиск со стороны компании из конторы нашего милого дома. «Да А.М. триста шестьдесят пять дней не бывает. Нужно его выписать. И вы тоже неизвестно откуда взялись»... и т.д. и т.д.

Не вступая ни в какую войну, дипломатически вынес в достаточной степени наглый и развязный тон, в особенности со стороны С. смотрящего. По-видимому, отцепились. А. настоял не выписывать. Так что, пока что, все по-прежнему. С. довел меня до белого каления, но я сдерживался, п.ч. не чувствую, на твердой ли я почве. Одним словом, пока отцепились.

Я заведываю хроникой «Торг. Пром. Вестн.», и если сойду с ума, то именно из-за него. Представляешь, что значит пустить частную газету?! Во 2 № должна пойти статья Бориса об авиации в промышленности, о кубатуре, штабелях и т.под. и т.под. Я совершенно ошалел. А бумага!! А если мы не достанем объявлений? А хроника!! А цена!!! Целый день как в котле.

Написал фельетон «Евгений Онегин» в «Экран» (театр. журнал). Не приняли. Мотив – годится не для театр., а для литер. журнала. Написал посвященн. Некрасову худож. фельет. «Муза мести». Приняли в Бюро худ. фельет. при Г.П.П. Заплатили 100. Сдали в «Вестник искусств», который должен выйти при Тео Г.П.П. Заранее знаю, что или не выйдет журнал, или же «Музу» в последн. момент кто-нибудь найдет не в духе... и т.д. Хаос.

Не удивляйся дикой небрежности письма. Это не нарочно, а потому что буквально до смерти устаю. Махнул рукой на все. Ни о каком писании не думаю. Счастлив только тогда, когда Таська поит меня горячим чаем. Питаемся мы с ней неизмеримо лучше, чем вначале. Хотел написать тебе длинное письмо с описанием Москвы, но вот что вышло...

Целую. Михаил.

Андрея поцелуй.

Передай Косте прилагаемое письмо.»

Харчується він, переважно кртоплею, живе з дружиною Тетяною Лаппа, зупинившись в кімнаті сестри Наді, де вона була прописана з чоловіком Андреем Земським. В той час Земські знаходились в Києві та не могли приїхати через тяжку хворобу Андрея. Міхаїлу доводиться відстоювати право Наді та Андрея на прописку.

Кімната була розташована в славнозвісній «нехорошій» квартирі номер 50, по вулиці Великій Садовій, 10. Окрім Міхаїла з Тетяною в ній мешкало ще 18 осіб. Ці сусіди по комунальній квартирі згодом потраплять у вічність: спочатку у фейлетоні «Три вида свинства», «Трактат о жилище», «Самогонное озеро», де вже з одних назв зрозуміло, чим займались та що являли собою сусіди Міхаїла Булгакова. Ця квартира настільки вразила Міхаїла, що згодом, в романі «Майстер та Маргарита» в ній оселиться сам Воланд.

В Києві №18

21 Милослав Ноді,
 Москва, чего же ты не пишешь?!

Одно время переложил катюшек со стю-
 ртин камнями из кувшины какого
 лимона доши. Да А. М. тужиго шва-
 десят и дити дикт не бидет. Куреш его
 стисоты. И в татас неуксесно кт-
 сит видает... и т. д. и т. д.

Не вернул ни в какую браню, дамолю-
 тилеки вине в детатитит стилиа
 нолви и рибдтит тит востешиоет
 с стюруи С. ситриата. Ровидилии
 отущишев. А. настодил не выисавти.
 Мок что, пока что, всё попрексивилу.
 С. довил мене до бално калешит, но
 я сдерживался, н. з. не гуделити и
 верити ли я нлве. Одими сивом, нлв
 отущишев.

Я забедити тронити "Шорт. Кр. и.
 Астк." и если соуду с уел, то пишеш
 му за него. Предетитидеш, что о тл-
 гит пудити твобити стити. ?!

Кто 2 ~~нлв~~ ^{нлв} ститид я дожиле об
 атиауи в прилииделиеи, о курбтти,
 шатавлях и т. нлв. и т. нлв. Я ескривиле
 ошавил. А бумог!! А если ли не

дестали от' шилеи? А криве!!
 от уел...!! Уелити деал кт в кт-е.

Кипилар фрейсетити "Обеши вилеи" в
 "Дурити" (т. е. нлв. нлв.) Но кривити
 "Монити" - додигити дити темп. а дити
 Нтилел нлвдугеи. Кривити Кривити
 фрейсет. "Мурд Мелл" кривити в
 бигро Худ. (нлв. нлв.) Зитити или 100. Спо-
 ли в "Всегиле Кривити" кривити до-
 жей вилити при т. е. Т. П. П. Зитити
 зити, что или не вилити нлвдугеи, или
 нлв "Мурд" в нлвдугеи. м. е. м. е. м. е.
 кривити не в духе. и т. д. Хаос.

Не дитидити дити истритити тилеи.
 Зити не кривити, а нлвдугеи что буркити
 до смерти уелити. Мокити рудити кт т. е.
 Ни о кт. о. нлвдугеи не дити. Ровидити
 талкити т. е. д. кт. П. о. е. кт. нлвдугеи
 гудити т. е. д. Кривити м. е. нлвдугеи
 рудити м. е. д. кт. нлвдугеи. Хотел кт
 стити тебе дитидити нлвдугеи о нлвдугеи
 Москва, но вт. нлвдугеи Рилеи...

Уелити Милослав
 Андрей Кривити.
 Кривити Кривити кривити
 нлвдугеи.

илв 16-80844 Дс. 16524

Під час написання листа Булгаков працює у «Торгівельно-Промисловому віснику», а ночами пише фейлетони, які за його словами, були не смішніші за зубний біль, та наполегливо надсилає їх у друк. В листі він пише, що втомлюється смертельно, тож ні про яке письменництво навіть не думає і щасливий лише тоді, коли «Таська поит меня горячим чаем».

Але насправді, (з інших листів стає зрозуміло) в свою першу московську осінь Булгаков серйозно займається романом «Недуг». На жаль, цей роман так і не було завершено і прочитати його ми не маємо змоги, але саме з нього згодом виросте всім знайома повість «Морфій».

Нижче наводимо переклад листа французькою мовою:

M. A. BULGAKOV - N. A. BULGAKOVA-ZEMSKAYA

1er décembre 1921 (De Moscou à Kiev)

"Chère Nadia,

pourquoi n'écrit-tu pas ?! À un moment donné, J'ai survécu à un assaut d'une entreprise du bureau de maintenance de notre douce maison : « Oui A. M. trois cent soixante-cinq jours n'apparaisse pas. Vous devez le faire sortir. Et toi aussi tu viens de nulle part "... et ainsi de suite, et ainsi de suite.

Sans entrer dans aucune guerre, diplomatiquement enduré un ton plutôt arrogant et culotté, surtout du côté de S. le gardien. Apparemment, ils ont décroché. Andrei a insisté pour ne pas écrire. Donc, pour l'instant, tout est pareil. S. m'a amené à la chaleur blanche, mais je me retiens, car je ne sens pas si je suis sur la terre ferme. En un mot, pour un moment ils m'ont laissaient.

Je suis en charge de la chronique "Torg. Prom. Vestn. ", et si je deviens fou, c'est à cause de cela. Pouvez-vous imaginer ce que cela signifie de démarrer un journal privé ?! Au n°2 devraient apparaître les articles de Boris sur l'aviation dans l'industrie, la cylindrée, les cheminées, etc. etc. J'étais complètement paniqué. Et le papier !! Et si nous ne recueillerons pas des annonces ? Et si la censure. !!! Ainsi toute la journée comme sur le feu.

J'ai écrit un feuilleton "Eugene Onegin" pour "Ekran" (magazine). Ils ne l'ont pas accepté. Le motif: il ne convient pas au théâtre, mais à un magazine. J'ai publié un feuilleton d'art dédié à Nekrasov "Muse de Vengeance". Reçu dans le Bureau G. P. P. Payé 100. Nous avons remis au «Vestnik des arts », qui devrait être publié sous G. G. P. Je sais d'avance que soit le magazine ne sera pas publié, soit quelqu'un trouvera " Muse " au dernier moment pas dans l'esprit ... etc. Chaos.

Ne soyez pas surprise de la négligence sauvage de la lettre. Ce n'est pas exprès, mais parce que je me fatigue littéralement à mort. J'ai jeté le manche après la cognée. Je ne pense à aucune écriture. Heureux seulement quand Tasska me donne du thé chaud. Nous mangeons avec elle infiniment mieux qu'au début. Je voulais vous écrire une longue lettre décrivant Moscou, mais c'est ce que j'ai écrit ...

Bisou. Michael.

Ambrasse André.

Donnez à Kostya la lettre ci-jointe."

Підготовка матеріалу: Ганна Лебедева.